

Poznata Ničeova razmatranja o umetnosti, koja je važnija od istine, zapravo se tiču pojma *života* – centralnog pojma Ničeove filozofije, jer je samo umetnost večna afirmacija života. Grasi smatra da je predmet umetnosti praksa, pa „ako se u tragediji ljudska praksa prikazuje preko onih koji delaju, ako se s druge strane jedinstvo umetnosti sastoji se u tome da se ljudske mogućnosti učine vidljivim, onda mit - kao spoj radnji, $\sigma\acute{\upsilon}\sigma\tau\alpha\iota\varsigma\ \tau\omega\nu\ \pi\rho\alpha\gamma\mu\acute{\alpha}\tau\omega\nu$ – dobija ulogu okvira u kome pojedini elementi tragedije postaju vidljivi *u svom posebnom smislu*“. U 828. aforizmu iz „Volje za moć“, Niče tvrdi da je istina ružna – a da je umetnost potrebna da se od istine ne bi propalo. Svakako, mesto estetičara je u tom slučaju veoma nezgodno: nasuprot umetniku, koji predstavlja punoću i autentični izraz afirmacije života, estetičar izražava jedan pasivni, ženski, deskriptivni princip, koji je uvek racionalan i pojmovan. Čitava okosnica „Rođenja tragedije“ leži u ideji da se predsokratovska tradicija snažno ogledala kroz tragički smisao stalne afirmacije najneposrednijeg života. To se, međutim, direktno suprotstavlja tradicionalnoj predstavi grčke umetnosti kao paradigme harmonije, sklada i ravnoteže – jer Niče ipak ne govori o grčkoj skulpturi, ili poznoj umetnosti (koje su, ipak, od primarnog interesa za navedene primere), nego o ranoj, tragičkoj epohi, dionizijskom orkanu koji je počeo da slabi smanjivanjem prisustva hora u tragediji, ali i mnogo širim uzrocima, koji su pratili povesnu ulogu Sokratovih ideja. Na heraklitovskom tragu, Niče razume *rađanje* kao plod dva suprotstavljena principa (rat), pa je prožimanje i sukob apolonskog i dionizijskog upravo ono što omogućava ili *rađa* tragediju. Umetnost se, dakle, tiče života, a razum njegovog narušavanja – pa je racionalni put, kojim je filozofija krenula počevši od Sokrata, put dekadencije, umiranja i propasti. U takvom poretku stvari „moral kao stav“ vređa dobar ukus. A ono što se bori protiv svake moralne propovedi je „muzika u našoj savesti i igra u našem duhu“ – naglašava Niče. Helenska tragedija, kako kaže Niče, doživela je svoju propast „dručkije nego sve vrste umetnosti; (...) izvršivši samoubistvo“.

Aforistički stil vlastitog pisanja Niče objašnjava tvrdnjom da „ponekad nedovršeni prikaz misli ili cele filozofije ostavlja jači utisak nego iscrpno izlaganje“, jer su čitalac ili posmatrač na taj način „uvučeni“ i primorani da saučestvuju u radu na određenoj ideji. Ujedno, takvim stilom se sprečava i greška većine mislilaca – da „saopštavaju ne samo svoje misli već i mišljenje o svojim mislima“. Nedostatak takvog pristupa se, ipak, ogleda u činjenici da Ničeova filozofija obiluje